

STICHTING GENOOTSCHAP ENGELANDVAARDERS

BESCHERMHEER ZIJNE KONINKLIJKE HOOGHEID DE PRINS DER NEDERLANDEN

"GIJ ZIJT DE SCHAKEL TUSSEN
HEN, DIE THUIS BLEVEN, EN MIJ"

KONINGIN WILHELMINA

Verschijnt ieder kwartaal

" D E S C H A K E L "
(Kwartaaluitgave van de Stichting Genootschap Engelandvaarders)

April 1982
4e jaargang no. 13

ERE-VOORZITTER

H.P. Linthorst Homan
Groteweg 123
8191 JV Wapenveld
Tel. 05206 - 8748

ORGANISATIE

VOORZITTER

F.Th. Dijckmeester
Magnoliialaan 7
7313 EV Apeldoorn
Tel. 055 - 553267

SECRETARIS

H.I. Borel Rinkes
Hanedoestraat 57
2597 XD Den Haag
Tel. 070 - 240447

PENNINGMEESTER

Fred M. Beukers
Vredenhofweg 56
3062 ES Rotterdam
Tel. 010 - 129922

SOCIALE AANGELEGENHEDEN

S.G. Timmers Verhoeven
Zeildijk 31
4561 SH Hulst (Z.Vl.)
Tel. 01140 - 13493

Sti.Gen. E.
Giro: 359500
Bank: 545546826 ABN
Rotterdam

b.g.g.
Mevr. den Hamer-Viehoff
Tel. 070 - 558928

REDACTIE: G.A. den Ouden
Slangenburger 65
3328 DP Dordrecht
Tel. 078 - 170398

Het volgende nummer verschijnt in de maand juli 1982.
Gaarne de hiervoor bestemde copy inzenden vóór 1/7 '82.

VAN DE BESTUURSTAFEL

Op 22 Februari kwam het Bestuur bijeen in het I.O.C. te Den Haag. Onder leiding van voorzitter Dijkmeester werd uitvoerig van gedachten gewisseld over een voor de "SCHAKEL" bestemd ingezonden stuk van de hand van een in Zuid-Afrika wonende engelandvaarder Henk Klapwijk. Besloten werd dit artikel met enkele kleine correcties in de "SCHAKEL" op te nemen, weliswaar voorafgegaan door een inleiding van een van de bestuursleden.

Op een extra daartoe belegde bestuursvergadering, 24 maart j.l., n.a.v. reacties van Engelandvaarders op gebeurtenissen welke hier en daar emoties opriepen, werd besloten dat conform artikel 2 van onze Stichtingsstatuten, luidende: "De Stichting heeft ten DOEL het bewaren van het onderling contact tussen Engelandvaarders, het behartigen van hun maatschappelijke belangen, alsmede het verlenen van charitatieve en andere steun aan die Engelandvaarders die daarvoor naar het oordeel van het bestuur in aanmerking komen" - in ons tijdschrift ter zake van contro-versiële (politieke) kwesties, géén standpunt meer zal worden ingenomen. Artikel 2 van de Stichtingsstatuten zal de richtlijn zijn en blijven van al het handelen van het Stichtingsbestuur.

Engelandvaarder W.A. Klaver, zeer actief lid van onze Sociale Commissie, stelde per aan het bestuur gerichte brief enige onderwerpen van organisatorisch-juridische aard aan de orde. Na discussie werd besloten dat onze secretaris de brief zou beantwoorden, terwijl op de vergadering van de Sociale Commissie deze brief nog mondeling door enkele dan aanwezige Stichtings-bestuursleden zal worden toegelicht.

Ter sprake kwamen voorts de organisatie van de Reunie van 10 September a.s., de inhoud van de SCHAKEL, de herdenkingen rond 4 en 5 Mei en onze deelname daaraan enz.

Tenslotte werd besloten in de lijst van Engelandvaarders op te nemen:

H. BAMBERGER, wonende te Ojai, Cal. U.S.A.;

H.L. WINS, wonende te Wassenaar.

VAN DE PENNINGMEESTER

Ditmaal kort:

De generositeit van zeer vele Engelandvaarders spreekt uit de binnengekomen bijdragen uit binnen- en buitenland.

Hieruit blijkt dat men de Stichting en haar activiteiten een warm hart toedraagt. Het Bestuur waardeert zulks dan ook enorm.

Naar aanleiding van vragen hierover uit het buitenland, het volgende: bij overmaking van bijdragen uit het buitenland, van Bank tot Bank (Bankgiro - Banktransfer) is het beslist voldoende om te vermelden: de naam van de Stichting als begunstigde, het Bankrekeningnummer: 545546826, de naam: ABN,, de plaats: Rotterdam. (zie overigens titelpagina.)

ENGELAND - VAREN

Een aantal jaren geleden is er eens een reis georganiseerd naar het Verenigd Koninkrijk, een soort pelgrimstocht naar de verschillende locaties, waar Engelandvaarders gedurende de jaren 1940-1945 "sweet and hard memories" aan hebben overgehouden.

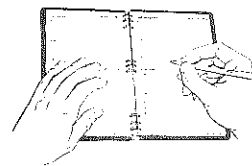
Er gaan stemmen op om zo iets nog eens te doen bijvoorbeeld in het begin van 1983.

Zulks vereist natuurlijk een degelijke voorbereiding en organisatie. Toen hadden wij een heel goede relatie ter plekke. Die zit daar nu niet meer.

Degenen die belangstelling hebben voor zowel de deelnamekant en/of de organisatorische kant, verzoeken wij erover eens goed na te denken, hun gedachten eens op papier te zetten en/of op de eerstvolgende Reunie eens met idee-tjes naar voren te komen. We kunnen dan misschien een organisatiecomité-tje vormen om een en ander vorm te geven. Voorlopig staat de brievenbus van de penningmeester (zie eerste blad van dit nummer) open voor suggesties.

REUNIE

Noteer de volgende datum in uw agenda:
VRIJDAG 10 SEPTEMBER 1982

Jaarlijkse Engelandvaardersreunie op en rond de Luchtmachtbasis SOESTERBERG.
Tot onze grote vreugde kunnen wij u berichten dat onze beschermheer Z.K.H. Prins Bernhard een deel van het programma met zijn aanwezigheid zal opluisteren.
Verdere organisatorische details zullen worden opgenomen in het Julinummer van de "SCHAKEL", dat om bepaalde redenen pas eind Juli-begin Augustus zal verschijnen.

- het feit dat de berekeningsgrondslag wordt vastgesteld naar het inkomen uit beroep of bedrijf, met keuze uit drie peiljaren, waarvan de meest gunstige wordt uitgekozen.

Verder is in deze wet ook - zij het onder bepaalde voorwaarden - uitkering geregeld, aan de Weduwe met- of zonder kinderen, alsook voor gehuwde en ongehuwde invaliden en alleenstaanden.

Dan zijn er de gebruikelijke AOW- (tot 80%), inkomsten- en andere kortingen. Bij deze wet bestaat ook een zg. 'anti-hardheid' formule.

Voor de mensen (niet Engelandvaarders dus) uit voormalig Ned.-Indië zou ik willen aanraden een eventuele aanvraag in te dienen bij de UITKERINGSRAAD, Kinderen van Versteegplein 11, 2713 HB Zoetermeer, en voor informatie en/of begeleiding de hulp in te roepen van de St. PELITA, Javastraat 14, Den Haag, of anders het Joods Maatschappelijk Werk, en/of de St. 1940-1945, beiden te Amsterdam.

Bij het indienen van een aanvraag ontvangt men van de Uitkeringsraad een uitgebreide informatiebrochure, de nodige invulformulieren, terwijl de aanvrager wordt bijgestaan door een vertegenwoordigende maatschappelijk-werker, die dan een uitvoerig rapport samenstelt.

Voor het geval een Engelandvaarder een WUV-candidaat kent die in moeilijkheden is terecht gekomen, kan hij op grond van het bovenstaande meer informatie verstrekken.

Via Sam Timmers Verhoeven kwamen wij in het bezit van een brief van Corn. J. v. Remmen te Roosendaal over Belastingmoeilijkheden bij het uitsmeren van nabetaalde buitengewone pensioenen. V. Remmen verwijst ten deze naar blz. 212 uit de Belastingalmanak van Elsevier.

Voor die leden die met deze moeilijkheden worden geconfronteerd, raden wij aan deze Almanak te raadplegen.

Bedankt van Remmen.

ZUID AFRIKA

Engelandvaarder Wijting heeft er onlangs op gewezen dat Engelandvaarders uitsluitend met elkaar gemeen hebben, dat zij in de oorlogsjaren uit bezet gebied zijn ontkomen.

Ons genootschap zou zich derhalve alleen moeten bezighouden met het bewaren van het onderlinge contact en met onderlinge belangenbehartiging. Geen politieke of maatschappelijke meningsuitingen in De Schakel zegt Wijting.

Het bestuur onderschrijft deze stelling die ook in overeenstemming is met de doelstellingen neergelegd in onze Statuten.

Wij zien ons nu geconfronteerd met een ingezonden stuk van een Engelandvaarder die sinds 1947 in Zuid-Afrika woont en die verbijsterd is over hetgeen hij hoort en leest over Nederlandse reacties op het beleid van Zuid-Afrika. Hij wil zijn hart luchten tegenover zijn vrienden - Engelandvaarders uit de oorlog.

Het handelt hier uiteraard over een politieke en bovendien politiek-geladen zaak, die in beginsel dus niet thuis hoort in De Schakel. Er zullen zeker Engelandvaarders zijn die het niet met de inzender eens zijn.

Anderzijds vinden wij het moeilijk een hartekeer van een Engelandvaarder, die sedert vele jaren ver weg woont en weinig gelegenheid heeft om met Engelandvaarders van gedachten te wisselen de mond te snoeren.

Vandaar dat bij wijze van uitzondering de inzending van Engelandvaarder Henk Klapwijk hieronder volgt, uitsluitend ter kennisneming van de lezer. Het bestuur moet zich van een oordeel onthouden. Eventuele reacties gaarne aan Klapwijk zenden niet aan de Schakel. Een polemiek in ons blad moet worden vermeden.

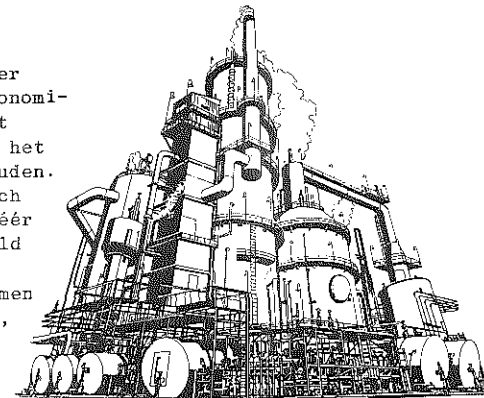
H. Borel Rinkes

ZUID - AFRIKA

Er wordt in Nederland lang en breed over Zuid-Afrika gesproken, maar zelden objectief. Omdat ik, een Engelandvaarder, er reeds sinds 1947 woon, haar bevolking en omstandigheden goed ken, zal ik de SCHAKEL enige gegevens verschaffen over haar economie en andere punten aanhalen waarop men in Nederland dikwijls zo'n verkeerde blik heeft.

Zuid-Afrika heeft de laatste 35 jaar zeer grote schreden gemaakt op de weg van economische ontwikkeling, en is heden een staat waarmee de wereld, het westen zowel als het oosten, degelijk rekening zal moeten houden. In de eerste plaats is het een geologisch wonder! Want wij mijnen en produceren méér dan 50 metalen en mineralen die de wereld broodnodig heeft en in steeds meerdere mate nodig zal hebben. Om enkele te noemen diamanten, goud, zilver, mangaan, ijzer, koper, cobalt, uraan, titanium, chroom, aluminium, tantalum, platinum, tin, fluospar, nikkel, tungsten, germanium-indium, beryllium, zirconium, barite, lood, vermiculite, kolen enz. En vele van deze in zeer grote hoeveelheden, zoals: goud, 57% van 's werelds opbrengst, platinum bijna 80%, chroom 70%. En te weten dat de V.S. kwetsbaarder zijn door een chroom- dan een olieboycot, en dit met platinum ongeveer hetzelfde is, dan wordt de betekenis van Zuid-Afrika wel begrepen! Amerika kan bv geen missiles of kernreactoren bouwen zonder chroom.

Dan is er sprake van een Nederlandse boycot van Zuid-Afrikaanse kolen. Vergeet dit! In de eerste plaats zitten diverse wereldconcerns, ook Nederlandse, zó diep in Zuid-Afrikaanse kolen dat de schreeuwderds schor worden en verder leveren wij kolen van betere kwaliteit, goedkoper dan welk land ook ter wereld en wij kunnen dit blijven doen, niet een paar jaar, maar een paar EEUWEN! Onlangs werd bekend gemaakt

dat een kwart van Transvaal onder de kolen zit, en ook bevindt zich de grootste en modernste kolenhaven ter wereld in Zuid-Afrika. In Dodewaard zijn linksen bezig de kerncentrale gesloten te krijgen. Wij danken hen; kunnen wij meer kolen uitvoeren.

Er is ook sprake van een Nederlandse olieboycot! Ach, vergeet dat ook. Wij zijn bezig aan ons derde olie-uit-steenkool project dat onze energieproductie van 80% tot 90% zal opvoeren. Dan heeft Zuid-Afrika in December 1981 op Amerikaans verzoek, 25.000 ton Amerikaanse kolen getest omdat men in Amerika eenzelfde proces wil opzetten.

U zult misschien wel weten dat er, volgens een verslag van de Verenigde Naties, nog slechts voor 26 dagen (? red.) voedsel op de wereld is. Laat dit doordringen en neem goede nota van het volgende: dat Zuid-Afrika een van de zeven landen ter wereld is dat genoeg voedsel produceert EN nog uitvoert; dat onze productie de laatste 20 jaar is verdubbeld op een SCHRALE bodem; terwijl 45 miljoen mensen ten noorden van ons aan voedselgebrek lijden, hun voedselproductie jaarlijks met 2% afneemt, daarentegen hun bevolkingsaanwas 2,7% is!

Hier klopt iets niet

Wij hadden dit jaar 10 miljoen ton maïs over en verkopen dit aan landen als Taiwan, Israël, want zij betalen. Maar Afrikaanse landen hebben geen geld, daar zijn gouden bedden voor gekocht of bankrekeningen in Zwitserland voor geopend. Dus de Verenigde Naties of het Westen - dat is hetzelfde - betaalt. Soms drie dagen na geld te hebben ontvangen komen de orders al door naar Zuid-Afrika, want hier kunnen zij voedsel tegen de billigste prijzen kopen. Maar als een olieboycot zou komen, kunnen wij geen voedsel meer sturen want dan gaan wij van de maïs en de zonnenbloemen, olie maken. Begrijpt u waar het knijpt?

De zwarten in heel Afrika werd door communistische infiltratie verteld dat al wat zij te doen hadden was om hun koloniale verdrukken af te zetten en dan konden zij een nieuw voorspoedig Afrika stichten. Wat er tevoorschijn kwam waren: despotten, tirannen, honger, ziekte, economische inzinking en terugkeer naar de donkere eeuwen! In Uganda, de parel van Afrika volgens Churchill, slachtte Amin 250.000 van zijn mensen af en maakte zijn land volkomen bankroet; moet Zaïre - de Congo - zelfs geld lenen om de rente op haar schulden te betalen; zijn de meeste landen ten Noorden van ons, zoals Tanzania, Mozambique, Zambia en Angola volkomen failliet sinds, hun kortstondige "vrijheid". (Ooit van een verkiezing gehoord in Afrika?) Zij leven van jullie geld waar naar je kunt fluiten. Ook Zimbabwe's economie begint bergafwaarts te glijden!

De Zuid-Afrikaner leeft al 300 jaar met en temidden van een zwarte bevolking. Wij kennen hen heel goed, wij zijn ons bewust van hun kennis, opvattingen en kunde en helaas zijn deze nog steeds beperkt. Als géén ander volk ter wereld is de Zuid-Afrikaner op dit gebied deskundig.

Dit wordt ons door linksen in westerse landen kwalijk genomen. Dat wij een goedgetraind (kortharig) uitstekend gedisciplineerd leger hebben dat in staat is met succes terroristen te bestrijden, en deze in ver van onze grenzen liggende bases af te straffen, wordt ons evenmin in dank afgenomen. Dat wij een coreect optredende politiemacht hebben, die het bekladden van andermans eigendom niet toestaat, het optreden van krakers en dergelijke soort tuig met straffe hand bestrijdt, wordt ons óók kwalijk genomen. Bij ons is een Zondag nog een Zondag, worden de kerken voller in plaats van leger. Er heerst hier nog rust! En de zwarte verdient hier altijd nog drie maal zoveel als wáár ook in Afrika. En 80% van de Nederlandse olie vaart nog steeds rond de Kaap!

Ik zal jullie nóg iets vertellen dat ons kwalijk is genomen. En onder ons versta ik nu: oprechte Nederlanders, waaronder Engelandvaarders! Ik heb vijf jaar voor Nederland gevochten, ik ben dus een oud-strijder, ik ben lid van het oud-strijderslegioen. In Zuid-Afrika, zoals in alle andere geallieerde landen bestaat eveneens een oud-strijderslegioen. Op 16 september 1981 werd hier in Zuid-Afrika tussen het Nederlandse en het Zuid-Afrikaanse oud-strijderslegioen een Broederschapsovereenkomst gesloten.

Vanuit Nederland waren hiervoor overgekomen enige opperofficieren (b.d.) en een delegatie van het Nederlandse oud-strijderslegioen. Van hier uit waren veel Nederlandse oud-strijders aanwezig, zowel van de Marine, de koopvaardij, de Prinses Irene Brigade en de oud-illegaliteit. Uit alle lagen van de maatschappij, professoren, doctoren, Velen met tot zelfs zes onderscheidingen. Van officiële Zuid-Afrikaanse zijde waren er de Ministers van Buitenlandse Zaken en Defensie, Generaals en Admiraals van de Zuid-Afrikaanse Strijdkrachten, en vele niet blanke zowel als blanke oud-strijders, een uitgelezen gezelschap.

Voor de ingang van het KASTEEL stond een militaire band en in de zaal waar de overeenkomst werd gesloten was een tweede band die de menigte begeleidde bij het zingen van de volksliederen. Toen tenslotte, na DIE STEM het WILHELMUS werd gezongen, waren vele (oud)nederlanders dankbaar dat dit op schrift stond, zodat de afrikaners meer kracht konden bijzetten, omdat van Nederlandse zijde velen door emoties soms niet meer konden zingen!

Want hier voelden wij ons weer zoals de Engelandvaarders zich in de oorlog voelden: bereid om voor ons oude Vaderland in de bres te springen mocht dit nodig zijn!

Maar wáár waren de, óók uitgenodigde Nederlandse Ambassadeur, en de Consul Generaal? Waarom kritiek op deze oud-strijders bijeenkomst door linkse zijde in Nederland, terwijl er geen woord over politiek werd gesproken?

Ik benijd jullie Engelandvaarders in Nederland niet om al die ellende als Dodewaard, anti-kernenergie, angst voor SS 20's en "stop de neutronenbomacties", te moeten doormaken.

Weten jullie dat ik mij soms afvraag waar zich de zwijgende meerderheid in Nederland bevindt..... of is deze er niet meer.....?

H. Klapwijk
Somerset West
Zuid-Afrika

VERZETSHERDENKINGS KRUIZEN

De Stichting "Nederland - Verenigde Staten" brengt het volgende onder onze aandacht.

Het in 1980 ingestelde verzetsherdenkingskruis wordt óók in het buitenland uitgereikt, zowel aan Nederlanders en vroegere Nederlanders die intussen een andere nationaliteit hebben verkregen, alsook aan niet-Nederlanders die actief aan het Nederlandse Verzet in Europa of Azië gedurende de Tweede Wereldoorlog hebben deelgenomen.

Aan degenen die in de Verenigde Staten wonen en het kruis nog niet hebben ontvangen (na het te hebben aangevraagd red.) zal de gelegenheid worden geboden dit kruis in de herfst van dit jaar, tijdens een speciale bijeenkomst, (vermoedelijk) te Washington DC. in ontvangst te nemen.

Lest we forget

Misschien wel geïnspireerd door het feit dat het op 27 februari, veertig jaar geleden is, dat de Slag in de Java Zee werd gestreden, ontvingen wij van als altijd actieve vriend Campagne een lijst van Maleise woorden die in onze taal min of meer zijn ingeburgerd of die bij onze Koninklijke Marine nog steeds worden gebruikt. Het is wel grappig de oorsprong van dit soort taalafwijkingen te weten, vandaar dat wij ze voor deze gelegenheid eens op een rijtje hebben gezet.

Hampir (Mal. voor dichtbij)
Pikir (Mal. voor denken)
Berkelahi (Mal. voor vechten)
Branie (Mal. voor moedig)
Soesah (Mal. voor moeilijkheden)
Pakian (Mal. voor kleding)
Pakkian deffig
Tangan (Mal. voor handen)
Kassian (Mal. voor medeleiden)
Plan-Plan (Mal. voor Kalmaan)

Amper
Piekeren
Bakkeleien
Branie
Soesa
Pakkiean
Avondkleding
Tengels
Rustig aan (verkeerd gebruik in Amsterdam)
Kalmaan

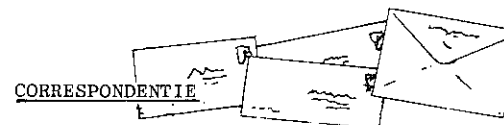

Tandakken (Mal. voor dansen)
Matjam (Mal. voor stijl)
Pertjoema (Mal. voor vergeefs)
Pilangen

Bangsa (Mal. voor familie)
Perkara (Mal. voor zaak)
Oeroesen
Soedah
Tangsi
Goedang
Mandien
Kakis (Mal. voor voeten)
Senang
Badjoe (Bovenkleding)
Toetoep (dicht)
Bintang (ster)

Sobat
Pinter (Mal. voor knap-wijs)
Kira-kira (Mal. voor ongeveer)

Snakken naar (foutief: tandhakken)
Dat is geen matje meer
Sta ik voor tjoema
Staan pilangen - geen woord tusschen krijgen
Je eigen bangsa
Vrouwenperkara (moeilijkheden)
Regelen
Genoeg - afgelopen
Kazerne
Loods voor opslag
Baden
Blote kakkies (blote voeten)
Hij voelt zich Senang
Baadje (Kon. Mar.)
Jas toetoep (gesloten kraag)
Onderscheiding (met alle bintangs op)
vriend
Pienter
Het is maar kiere-kiere of kiele-kiele (het ging maar nauwelijks)

Van N. Zegers de Beyl ontvingen wij een brief die wij gaarne plaatsen. Misschien dat oud-bezoekers van Oranjestad hieruit nog prettige herinneringen kunnen putten.

Geachte Redactie,

Een lang verblijf in het buitenland, praktisch ononderbroken sinds een korte terugkeer in 1949, doet veel van wat er in Nederland speelt in de mist verdwijnen. Het binnen komen van de Schakel is echter een welkome gelegenheid om na te gaan of het herinneringsvermogen nog werkt, dan wel aan het afstompen is.

Enige tijd geleden diepte ik uit een kist met paparassen een document op dat vele dierbare momenten weer duidelijk en scherp op de voorgrond bracht. Het was n.l. de oorkonde die vriendelijke en gastvrije handen op 6 november 1942 op Oranjestad hadden getekend en gedicht, toen mijn vrouw en ik, beide Engelandvaarders, daar, nadat wij in de huwelijks-

bootwaren gestapt t.o.v. de engelse autoriteiten, recipieerden, of veel beter gezegd, werden gereciperd. Want de stemming was daverend, evenals de organisatie!

De tekst vermeldt: "waar werd ter wereld ooit oprechter trouw gevonden, dan tussen man en vrouw op Oranjestad Londen".

Het papier dat hiertoe diende was zo'n grote map met de adressen van alle Allied service clubs, papier van goede kwaliteit want het doorstond heen en weer gesleur naar Australië, Indonesië en andere goede klimaten. Daar wij de leuze nog steeds huldigen hebben wij dit document nu maar laten inlijsten, temeer omdat er veel handtekeningen van vrienden en onbekenden, grote en minder grote lieden opstaan. Wij hopen er volgend jaar een waardige jubileum foto van te laten maken. Wij samen wensen U veel succes met het in stand houden van "de Schakel" vandaag gaat mijn bijdrage naar de Penningmeester.

Van vriend v. Remmen te Roosendaal (NB) ontvingen wij een reminder betreffende de op 23 April a.s. in Hotel Gilze te houden "Brabant-Reunie".

Hij vraagt mij nogmaals de telefoonnummers voor het reserveren van de maaltijd te willen vermelden. Dat doen wij dus bij deze: 01646 - 3415
01650 - 36488   04132 - 64884.

Hans Bueninck heeft op verzoek van het Genootschap de begrafenis bijgewoond van Engelandvaarder J.J. van der Laan.

Hans B. ontving hierop het navolgende schrijven van zijn dochter Pien Louzada v.d. Laan.

"Mede namens de familie wil via jou alle Engelandvaarders hartelijk danken voor de prachtige bloemen die jullie naar aanleiding van het overlijden van mijn vader hebben gestuurd. Jouw aanwezigheid heb ik enorm geapprecieerd".

Van Paul P. Veerman ontvingen wij het verzoek een samenvatting te willen publiceren van het werk en de doelstelling van de COMMISSIE JEUGDVOORLICHTING VAN DE STICHTING SAMENWERKEND VERZET 1940-1945. Hoewel wij betwijfelen of ons blad De Schakel veel jeugdigen zal bereiken, is het niettemin voor ons interessant te weten dat er bij de "jeugd" toch nog belangstelling is voor zaken als de onderhavige.

Overigens wanneer er onder de "Genootschaps-leden" hiervoor belangstelling bestaat, dient men zich te wenden tot: Commissie-Secr. H. Natkiel, Amberlaan 2 te Amstelveen.

Uw redactie vraagt zich wel af waarom onze jeugd alléén immuun moet worden gemaakt voor nat. socialisme en neo-nazisme.

Ook communisten en andere linkse bewegingen praten over democratie en dan begint er bij ons toch echt een lichtje te branden.

UITTREKSEL UIT DE DOELSTELLINGEN COMMISSIE JEUGDVOORLICHTING ENZ.

De doelstellingen van de commissie kunnen als volgt worden geformuleerd: Bijdragen tot het immuun maken van de jeugd voor de propaganda van nationaal-socialisme en neo-nazisme. Daarnaast getuigen van de opvatting dat iedere dictatuur, hetzij van rechts of van links, verwerpelijk is en dat de democratie de beste waarborg is voor het leven in vrijheid.

Onder vrijheid wordt verstaan de begrippen hieromtrent zoals deze zijn vastgelegd in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens. Dit impliceert, beknopt samengevat: vrijheid van meningsuiting in woord en geschrift, vrijheid van godsdienst, vrijheid van levens- of wereldbeschouwing, nationale en internationale vrijheid van reizen.

De Commissie Jeugdvoorlichting tracht de hiervoor omschreven doelstellingen te bereiken doot:

- a. het houden van inleidingen met of zonder filmvertoning voor groepen jongeren op scholen of in verenigingsverband, eventueel gevolgd door discussie.
- b. het houden van tentoonstellingen, betrekking hebbende op de Tweede Wereldoorlog teneinde de vreselijke gevolgen van oorlog en bezetting, dictatuur en terreur onder de aandacht te brengen met het oogmerk te wijzen op de gevaren, welke de vrijheid ook heden in de wereld bedreigen en daartegen stelling te nemen.
- c. het verspreiden c.q. doen verspreiden van geschriften waarin duidelijk stelling wordt genomen vóór vrijheid en tegen iedere vorm van dictatuur.
- d. het deelnemen aan forums of instructie-bijeenkomsten voor jongeren en volwassenen (b.v. docenten) teneinde bekendheid te geven aan de opvattingen van de Commissie omtrent leven in vrijheid.
- e. samenwerking met organisaties, welke gelijkgerichte doeleinden nastreven zoals b.v. de Stichting Geestelijke Weerbaarheid en de Stichting Nederlandse Onderwijs Televisie.

Van K.G.P. MICHIELSEN, Sutton, Australia, ontvingen wij ter plaatsing in ons blad een "ter nagedachtenis" van de slag in de Java-zee (27 Februari 1982). Het verzoek om plaatsing wordt mede ondersteund door C.H. (Cees) van Brink, Honorary Secretary van de Netherlands Ex-Service Men & Women Association in Australia. Diens brief laten wij eveneens volgen. Het schaamrood zou eigenlijk ons allen naar de kaken moeten steigen, wanneer wij ons realiseren dat wij om de plaatsing van dit soort "nagedachtenis" moeten worden gevraagd. Nog erger wordt het wanneer men zich bedenkt dat in grote lijnen zelfs onze Nederlandse Jeugd van dit soort geschiedenis niets meer afweet en dat zelfs aan de jongste lichten van onze militaire Opleidings-Instituten, de details van dit heldhaftig gebeuren niet meer bekend zijn.

Voorwaar, een land dat zijn Geschiedenis vergeet, kan beter zichzelf vergeten.

Vrienden Michielsen en van Brink, wij stellen er prijs op Uw bijdrage te hebben ontvangen.

Met Karel Michielsens zou ik het bijzonder op prijs stellen, indien in de volgende editie van de "Schakel" een kort verslag opgenomen zou worden van een bescheiden plechtigheid, die vandaag in Sydney heeft plaatsgevonden.

Op 27 februari van dit jaar is het 40 jaar geleden, dat de Slag in de Javazee heeft plaatsgevonden. Ter gelegenheid daarvan hebben enkele Nederlanders hier, w.o. Karel Michielsens en Anton Kool, de Voorzitter van de Federatie van Nederlandse Verenigingen, het initiatief genomen op die dag een krans te leggen op de Cenotaph van een dertigtal Nederlanders, voornamelijk leden van de N.E.W.A. De Royal Australian Navy werd bij deze plechtigheid, die vanmorgen om 9 uur plaatsvond, vertegenwoordigd door Commander Chalmers, de Commandant van H.M.A.S. Perth, die eveneens een krans legde. Ook namen de Amerikanen met een kleine Delegatie van de American Legion deel en legden eveneens een krans. De korte plechtigheid werd gevolgd door een minuut stilte, ter herdenking van hen, die vielen in deze voor Nederland zo belangrijke zeeslag, die jammer genoeg de landing van de vijand maar weinig heeft vertraagd. Als een heldhaftige daad ten bewijze, dat Nederland Indië niet in de steek liet, is de zeeslag van bijzondere betekenis, het Nederlands Thermopylae.

TER NAGEDACHTENIS VAN HEN, DIE HUN LEVEN 40 JAAR GELEDEN GAVEN IN DE SLAG IN DE JAVA ZEE

---

27 Februari 1982 zal het 40 jaar geleden zijn dat "de slag van de Java zee" plaats vond. Het resultaat van die zeeslag was in feite het einde van het voormalige Nederlands-Indië en de slotphase van 4 eeuwen heldhaftige geschiedenis van Nederlanders in Oost-Azië. Terwijl in Nederland de Mei-dagen van 1940 en het verdere verloop van de oorlog in Europa voortdurende belangstelling hebben en steeds opnieuw gepubliceerd en herdacht worden, schijnen de gebeurtenissen in het voormalig Nederlands-Indië en de daden van Nederlandse onderdanen die de strijd tegen de Japanse overweldiger hebben voortgezet, meer en meer op de achtergrond te geraken.

Wij, Engelandvaarders, doen goed om te beseffen dat de Nederlanders die naar Australië zijn uitgeweken om van daaruit de strijd tegen de Japanners voort te zetten, zeer veel met ons gemeen hadden. Wij zijn uit bezet Nederland ontsnapt met het doel om vanuit Engeland de oorlog voort te zetten en het Vaderland te herwinnen. De meeste leden van de Nederlandse strijdkrachten in Australië hebben de door de Japanners bezette zeeën, waterwegen en luchtruimen, die Ned. Indië omringden, moeten oversteken om in Australië daadwerkelijk te kunnen meehelpen aan het bestrijden van het "gele monster" en zulks met achterlating van alles wat hun lief was. Ik zelf heb vele mannen in de Ned. strijdkrachten in Australië ontmoet, wier vrouwen en kinderen in kampen op Java en Sumatra zaten.

Het lijkt mij derhalve niet overbodig, dat ons Genootschap even blijft stilstaan om zich te herinneren wat zich eind februari 1942 heeft afgespeeld en dat zo beslissend voor ons oude Indië bleek te zijn.

27 februari 1942 stoomde de z.g. "ABDA" vloot (Amerikaans-Brits- Dutch-Australisch) vanuit Soerabaya uit om te trachten de Japanse transportschepen te beletten om hun invasie-legers in Java aan land te zetten. Het uur der beslissing was genaderd aangezien Java het laatste geallieerde bolwerk was in de Maleische barrière, die geheel door de Japanners was overstroomd. Daarna bleef alleen nog het bijna onbeschermd Australië over. Onbeschermd omdat vele van de vaders en zonen van Australië met hun schepen en vliegtuigen naar Engeland waren gedirigeerd om het moederland te helpen in de doodsstrijd tegen de Duitse invasie.

De "ABDA" vloot stond onder bevel van Schout bij Nacht Karel Doorman van de Kon. Ned. Marine en zijn vlaggeschip was H.M.S. "de Ruyter". Ik geloof dat het de eerste en laatste keer in de geschiedenis was, dat belangrijke vlootonderdelen van de grootmachten, die op het punt stonden een beslissende zeeslag te leveren, onder Nederlands bevel stonden.

De redenen daarvan waren vermoedelijk:

- a) de Amerikaanse vloot was de verliezen van Pearl Harbour nog niet te boven.
- b) Singapore, de vesting van de trotse Engelse vloot, was in handen van de Japanners.
- c) De Australische maritieme strijdkrachten waren merendeels elders;
- d) Soerabaya, de thuishaven van de Ned. vloot in Oost-Azië was nog in Nederlandse handen;
- e) de Ned. Marine Vliegdiens en de Ned. onderzeeboten hadden de Japanners in hun opmars naar het zuiden grote verliezen toegebracht, en daarmee de nodige tijd gewonnen.

Schout bij Nacht Doorman stond echter voor een buitengewoon moeilijke zo niet onmogelijke taak. Zijn vloot die de beslissende slag moest leveren, bestond uit de lichte Nederlandse kruisers "De Ruyter" en "Java", de Amerikaanse kruiser "Houston", de Engelse kruiser "The Exeter", beroemd uit de slag met de Graf Spee en de Australische kruiser "Perth". Voorts 9 torpedobootjagers, twee Nederlandse, drie Engelse en 4 Amerikaanse. Op papier dus een zeer formidabele vloot, maar in werkelijkheid geen homogeen geheel; de schepen van de vier verschillende naties hadden nog nooit in onderling verband geoefend; de Houston was reeds beschadigd voordat zij die beslissende zeeslag inging en Soerabaya was niet ingericht om schepen van haar klasse te herstellen; bevelen van Schout bij Nacht Doorman werden vaak niet begrepen en moesten door verbindingsofficieren vertaald worden. In 't kort gezegd was de "ABDA" vloot dus een bij elkaar geraapte geïmproviseerde vloot van 4 verschillende naties met allen verschillende tactieken en ervaringen. Tegenover haar zou die vloot vinden: twee zware Japanse kruisers, twee lichte kruisers en 14 moderne jagers die het invasieleger voor Java beschermden. De Japanse schepen hadden echter vele keren met elkaar geoefend en in onderling verband gevaren en geschoten, hun aanvalsplan en de te volgen tactiek was van te voren nauwkeurig uitgewerkt en door de commandanten besproken. Bovendien hadden de Japanners de overmacht in de lucht, onze enkele zeer trage ouderwetse Dorniers waren geen tegenstanders voor de moderne Japanse zero's.

De uitslag van de Java Zee was in het kort:

Schout bij Nacht Doorman gesneuveld; meer dan duizend Nederlandse en geallieerde zeelieden gedood en vermist; de kruisers "De Ruyter" en "Java" getorpedeerd; de jagers Kortenaer en Jupiter opgeblazen, de kruiser "Exeter" zeer zwaar beschadigd. Bovendien gingen de "Houston" en de "Perth" op 28 februari in de Soenda Straat ten onder.

De Japanse verliezen zijn mij niet precies bekend, maar zeker is dat de slag in de Java Zee niet voor niets is gestreden, want eind februari lagen er duizenden Japanse lijken en wrakken van Japanse vaartuigen op de eens zo mooie en vreedzame stranden van de gordel van smaragd.

Velen van de overlevenden van de slag van de Java Zee zijn later naar Australië uitgeweken en samen met de officieren en soldaten van het Kon.Ned. Indische leger die Australië hebben kunnen bereiken, vormden zij de kern van de Ned. Vrije Strijdkrachten, die er toe hebben bijgedragen dat de zonen van de Rijzende Zon uiteindelijk beslissend verslagen zijn.

Hun ervaringen in de volgende jaren zijn wederom geheel vergelijkbaar met die van de Nederlanders die in Engeland deel uitmaakten van de vrije Nederlandse Strijdkrachten.

Vliegdiens ten en onderzeebootdiens ten zeer actief, vele successen gehad, maar ook grote verliezen geleden.

Legeronderdelen moesten ook lang frustrerend wachten en trainen voordat zij daadwerkelijk aan de strijd konden deelnemen. De geheime dienst in de beginjaren geheel ongeorganiseerd, onnodige onderlinge strijd tussen de vele autoriteiten, die het leven heeft gekost aan een aantal zeer moedige agenten.

In Melbourne, evenals in London, voerden de hoofdkwartieren en verschillende regeringsambtenaren de oorlog vanachter hun schrijftafels.

De grote verschillen waren echter dat bij de val van Nederland de gehele Koninklijke familie en alle ministers naar Engeland zijn gegaan. Na de val van Ned.Indië bleven de Gouverneur Generaal en zijn departementshoofden in Batavia en werden door de Japanners geïnterneerd. Slechts het 2de Echelon van matige regeringsambtenaren mocht naar Australië uitwijken. In Engeland hadden de Engelandvaarders de voortdurende belangstelling en steun van H.M. Koningin Wilhelmina en Z.K.H. Prins Bernhard. In Australië moesten wij die missen.

Nederland is krachtig herrezen. Nederlands Indië niet, maar de krachtsinspanningen en heldendaden van hen die hun leven lieten in de slag van de Java Zee, waren voor het Koninkrijk der Nederlanden van uiterst groot belang, en daarom wil ik U, mede Engelandvaarders verzoeken hen te herdenken en te eren.

UW BIJZONDERE AANDACHT

Bijgevoegd een inlegblad met aanvullingen en wijzigingen voor uw adressenbestand, verschenen in "DE SCHAKEL" 2de jaargang nr. 5.

ADRESSENBESTAND Stichting Genootschap Engelandvaarders.
Aanvulling no. 8 per 1 maart 1982, toe te voegen aan de "SCHAKEL" no. 13 van April 1982.

Nieuw toegetreden:

BAMBERGER, H., Crest view Drive 601, Ojai, Cal. 93023 USA.
WINS, H.L., Buurtweg 11, 2244 AC Wassenaar.

Aanvullingen en wijzigingen:

overleden	BAKKER Gzn. J., Postbus 107, 1790 Den Burg.
wijzigen	BENTINCK, J.A. Baron, Scheveningseweg 73, 2584 KD Den Haag.
wijzigen	BRANDES, E.A., 4514 Duquesne, San Antonio 78229 Texas USA.
wijzigen	FRUIN, J.A., Rue de la Gobie 15, 5923 Orbais, België.
overleden	HASHAVIT, A., Amnon Vetamarstreet 13, Kyriat-Tivon, Israël.
wijzigen	HERTZBERGER, E., c/o Oostkade 6, 3261 KL Oud-Beyerland.
wijzigen	HOETS, Peter J., 115 Oakwood Court London W14 8J2 Engeland.
overleden	KAHN, A.F., Zeekant 55a, 2586 AC Den Haag.
wijzigen	KANTERS, A.C.H., 35 Albert Road, Trowbridge (BA 14-7 LP), Wilts Engeland.
wijzigen	KOOLE, W., c/o P.O. Box 249, Maryborough, Queensland 3465, Australië.
overleden	LAAN van der, J.J., Rubenslaan 1, 3723 BM Bilthoven.
wijzigen	MICHELSEN, K.G.P., RMB 370 Sutton Road, Sutton. NSW 2626, Australië.
wijzigen	MICHELSEN VAN KESSEMIK, Jhr. A.M.W., 27 Pinède de Costebelle. 83400 Hyères, Frankrijk.
wijzigen	SERVAAS, P.J., 4525 Flecha Drive, Tucson, Arizona 85718, USA.
wijzigen	SPEYER, H., De Morgenstond 25, 1181 NW Amstelveen.
herstellen	STEIJGER, F., 7 Rue Eble, 75007, Paris, Frankrijk.
wijzigen	TAZELAAR, P., RMWO., Burg. Schwartzlaan 13, 3145 BK Maassluis.
wijzigen	VELTHOVEN, H., Apartado 98, Fuengirola, Spanje.
vervallen	VOGELZANG, H.L.J., Traviatastraat 100, 2555 VH Den Haag.

Adres (met de laatste ons bekende woonplaats) thans onbekend:

FABER, L., Epe?	NORTIER, J.J., Zeist?
KORVER, W.O.E., USA?	DE ROO, F.J., Djakarta?
LEMMENS, V.C., Noordwijkerhout?	RUTTEN, L.G.G., Venray?
LUBERTI, F., Canada?	VEUGELERS, P.H., Den Bosch?
LUYKENAAR, J.H., Edmonton, Canada?	ZUIDDIJK, G.M., Rijswijk?

WIE KAN ONS HELPEN AAN DE HUIDIGE ADRESSEN VAN BOVENGENOEMDE ENGELANDVAARDERS?

Adreswijzigingen of correcties gaarne aan:
E.H. Doerrleben, Floris Grijpstraat 5, 2596 XD DEN HAAG.